

Slniečko 6

ROČNÍK 56

FEBRUÁR 2002

13,50 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Pod Muráňom stojí lipka zelená

O d útleho detstva som sa vždy tešil na ten okamih, keď som cestou k starým rodičom v Muráni uzrel z autobusu Muránsky hrad. Prichádzali sme od severu, z Červenej skaly, kde sme prestúpili z vlaku na dýchavičný autobus, v ktorom páchla nafta. No hoci sa mi dvíhal žalúdok, statočne som prekonával nevoľnosť. Strmé stúpanie, klesanie, ostré serpentíny – to bola jazda ako o život a taká je dodnes aj v oveľa pohodlnejších expresných autobusoch či limuzínach. Ani ten pohľad na ostré hrany severného cimburia Muránskeho hradu sa nemení a ja si vždy spomeniem na to, ako nejaký ujko v menčestrovej čapici, montérkovej blúze, v hrubých starosvetských súkenných nohavičiach a bagandžiach, so zaplátaným zeleným plecniakom na chrbte zrazu zanôtil pesničku o zelenej lipke, o studenej vode, o žene, čo „ňigdaj dobrá nebude...“

Tú pieseň v mäkkom muránskom nárečí som už počul sto ráz, no lipku som dodnes nenašiel. Našiel som a ochutnal však storakú muránsku vodu, lebo tá vyviera na mnohých miestach v okolí dediny, priamo v dedine, lebo Muráň znamená čosi ako „morava“, čiže močaristé, presnejšie pramenisté miesto. Skrýva však v sebe aj vzdorovitosť kameňa, ktorého je v muránskom chotári neúrekom. Voda však premôže aj kameň a hradný vrch, čo sa týči v päťstometrovom prevýšení nad dedinou Muráň. Je preto prevrtaný ako ementál mnohými jaskyňami. Známa je povest o muránskej hradnej studni; keď do nej pustili kačku, vyplávala v prameni pod hradom. Muráň je pre mňa pramenisko pradávnych príbehov, preto som v románe „Tomáš a lúpežní rytieri“ nechal padnúť svojho najmladšieho syna do „studne času“, z ktorej mi priniesol príbeh o lúpežných rytieroch Bašovcoch. Aj moja žena, ktorá nepochádza z Muráňa, sa napila z pramenistej vody pod hradom, a potom mi darovala tri krásne deti Petra, Barborku a Tomáša. Čiže pieseň neklame, je číra a pravdivá ako muránska voda.

Pod Muráňom stojí lipka zelená

Mierne

1. Pod Mu-rá-ňom sto-jí lip-ka ze-le-ná,
pod tou lip-kou te-čie vo-da stu-de-ná,

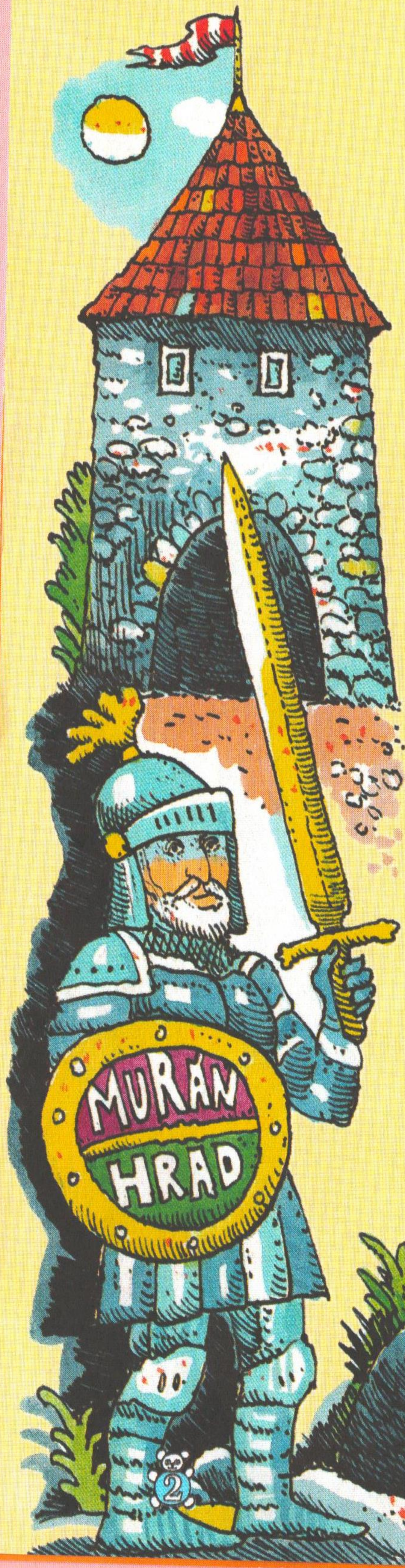
kto tú vo-du piť bu-de, mr-cha že-nu mať bu-de

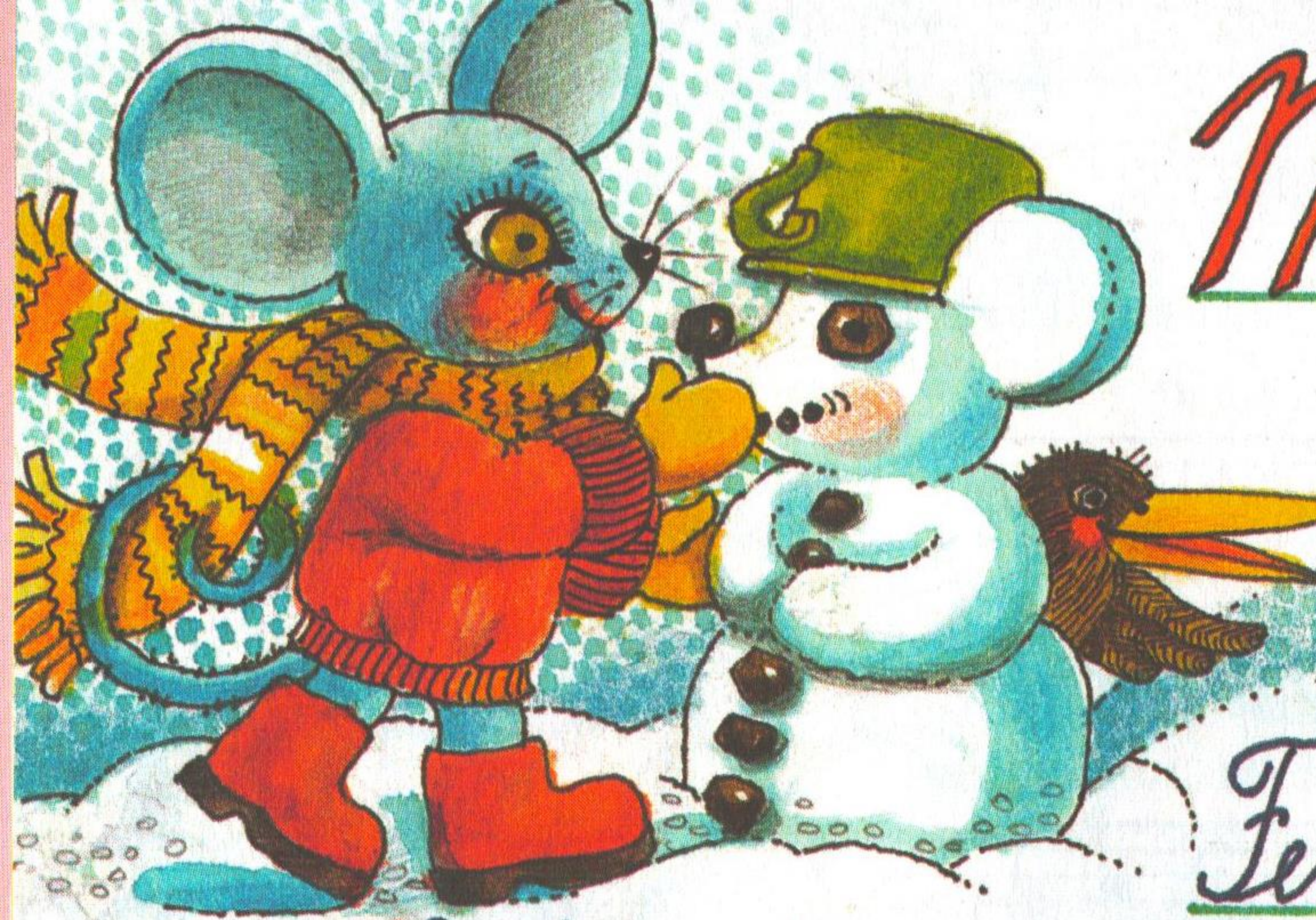

a tá že-na nikdy do-brá ne-bu-de.

Neboj sa ty, šuhajčko, ženy zlej,
len sa napi z tej vodičky studenej,
/:dostaneš ty ženičku,
červenú jak ružičku,
čo ti bude verná tvojmu srdiečku.:/

Pod Muráňom stojí hruška zelená,
na tej hruške visí hruška červená,
/:kto tú hrušku jesť bude,
mrcha dcéru mať bude
a tá dcéra nikdy dobrá nebude.:/

Malovaná pisanka

Februárový večer je hrozný.

Ešte aj sa chvejú od zimy. robie
 ,ktorý majster mráz namaloval na
 , a vyrie von. Zazrie vykúkať
z „Môže ísť dnu?“ spýta sa
mamy. „Má blchy!“ pokrúti hla-
vou. „Vonku zamrzne, prosíka „Ne-
stane sa mu nič, má teplý kožuš,“
odvetí . nepozorovane otvorí a
vykladne von. Odviaže a no
snehu uhne sie snehového psa. Potom
živého polichučky prepašuje do
svojej izbičky. Keď si ľahne do ,
počuje za mamine kroky. „Rýchlo!“

Miško,
Dunčo,
mamina,
reba

po vie a nadvihne . rasrihá
 a skočí do . vojde do izby a
zažela dobrú noc. Potom sa pozrie von
 a keď zazrie snehového , spokoj-
ne povie: „Nevravela som? Dunčovi nie
je zima, vyšiel z !“ Nato zhasne
a vyjde z izbičky. Vtedy sa pritulí
k a povie: „Ale dúfam, že blchy ne-
máš!“ lichulinko zahavká. Zna-
mená to, že nie. A či hej?

PODĽA K. BENDOVEJ NAPÍŠAL: M. URBAN
NAMALOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

DOMAĽUJ!

malovaná
pisanka
uší,
paplón
šiarotka

Misa koláčov, bobulka hrozna a Kristus Pán

Bol raz jeden chudobný mládenec, ktorý nech robil, čo robil, vždy si uňho psota s biedou podávali kľučku na dverách.

„Lepšie spravím, keď pôjdem do sveta,“ rozhodol sa a zanedlho už aj kráčal cestou-necestou.

Šiel dlho, predlho, až prišiel k jednej vode. Tam sa postavil a stál, lebo videl, ako sa na druhom brehu česala jedna dievka. Tá dievka mala zlaté vlasy a oči žiarne ako hviezdy na nebi, že sa mládenecovi až dych zatajil. A že sa mu zakrútila aj hlava, vošiel do rieky a zamieril k druhému brehu. Lenže neurobil viac než tri kroky, prihnala sa veľká vlna a ako smietku ho vyhodila naspäť.

Na druhý deň mládenec vošiel do rieky opäť, no znova bolo ako prv. Veľká vlna ho nielen vyhodila na breh, ale ešte ho aj vyváľala po ostrých skaliskách.

„Nie je mi tá dievka súdená,“ povedal si mládenec a bol by šiel ďalej, no ako sa pozrel na druhý breh a znova zazrel tie zlaté vlasy a žiarivé oči, vošiel do rieky aj po tretí raz.

Lenže tentoraz sa už neprihnala jedna vlna. Nespočet sa ich valil na neboráka. Udierali doň, podrážali mu nohy, no mládenec bol ako to bralo, na ktorom stála zlatovlasá dievčina a hľadela na besniacu rieku. Nezľakol sa, krôčik za krôčikom sa predieral cez vodnú húštinu, až sa ocitol pri druhom bre-

hu. A keď už bol pri ňom, vyhupol sa naň a zahľadel sa švárnej dievčine do tých jej žiarivých očí.

„Bola som tu zakliata,“ vraví mu dievčina, „no ty si ma odkliat.“

Potom mu podala ruku a spolu šli cestou-necestou, až prišli do jedného zámku. A keďže v tom zámku nemal kto riadiť maštaľ, už ani ďalej nešli. Zostali v ňom a tak sa zvrátili v robote ako ešte žiadni sluhovia pred nimi. Len dievčina večer, keď už boli kone nakrmené a napojené, maštaľ vyzametaná, rozplietla si zlaté vlasy a začala si ich česať.

Žiara, čo v tej chvíli zaliala maštaľ, sa vyrovnala slncu. Ešte aj tí, čo boli vonku, si museli prikryť oči, aby ich ten jas neoslepil.

Jedného večera šiel popri maštali kráľ a keď cez oblok uvidel zlatovlasú dievčinu, zahorel mu v očiach žiadostivý plameň.

„Tá musí žiariť v mojej palote,“ povedal si a dal si zavolať mládenca.

„Počuj,“ vraví mu, „mám jednu veľkú horu. Tú horu musíš vyrúbať, zem vyklčovať, porať, zasiať do nej zrno a z novej úrody napiecť koláče. A to všetko do zajtrajšieho dňa.“

„Pán kráľ,“ zabeďakal mládenec, „taký človek, čo by to dokázal, sa ešte nenarodil.“

„Ak to neurobiš,“ uškrnul sa kráľ, „prídeš o hlavu.“

„Nič sa neboj,“ upokojovala dievka utrúpeného mládenca, „lahni si a pokojne spi.“

Sama potom, keď mládenec zaspal, prišla pred kráľovskú horu, rozplietla si zlaté vlasy a začala si ich česať. V tú chvíľu stála pred ňou záľaha vojska.

„Čo rozkážeš, naša pani?“ spytuje sa jej veliteľ vojakov.

A dievka vraví:

„Do rána vytnite túto horu, drevo poukladajte do siahovíc, zem poorte, zasejte zrno a z novej úrody napečte chutné koláče!“

Ráno, keď sa mládenec prebudil, rozvonila na stole misa koláčov. Nuž ju schytil a natešený bežal ku kráľovi.

Lenže do maštale sa už nevracal, aký z nej vyšiel. Akoby aj mohol, keď ho kráľ, len čo sa spamätal z prekvapenia, odviedol k obloku a vraví mu:

„Vidíš ten rybník? Chcem, aby si ho vysušil, nanosil doň zeme, zasadil vinič a priniesol mi z neho stravec hrozna. A to všetko do rána. Keď nie, umrieš.“

Dievčina si vypočula neboráka mládenca a aj tentoraz mu pokojne vraví:

„Len si lahni a spi!“

Sama potom išla k rybníku a rozpustila si zlaté vlasy. V tú samú chvíľu stála pred ňou mrákava vojska a jeho veliteľ sa spýtal:

„Čo rozkážeš, naša pani?“

„Do rána vysušte tento rybník, vysadte na ňom vinohrad a prineste za tanier hrozna.“

„Ako si želáš, naša pani!“ odvetil veliteľ.

A vskutku. Ráno dievčina budí mládenca a podáva mu tanier s hroznom:

„Choď a odnes ho kráľovi!“

Keď kráľ uvidel prekrásny vinohrad, vyľakal sa na smrť.

„Ak ten sluha môže za jednu noc urobiť takéto čary,“ uvažoval, „môže ma znieť i zo sveta.“

A nahlas mládenkovi vraví:

„Urobil si, čo si mal, nuž môžeš ísť, kam chceš. Ale tvoja dievka zostane tu, bude mojou slúžkou.“

Mládenec zbledol ako stena a začal prosiť kráľa, aby ich oboch prepustil zo služby.

„Vykonám všetko, čo len chcete,“ vraví.

„Naozaj?“ potemneli kráľovi oči a potom povedal: „Keďže si vyrúbal horu a vysušil rybník, mám toľko žita a toľko hrozna, že by som mohol uhostiť samého Krista Pána. Nuž choď na druhý svet a pozvi ho na hostinu.“

Keď prišiel mládenec do maštale, vtedy už nebledol len on, bledla aj dievčina.

„Niet takého čara, čo by dokázalo vyplniť kráľovo želanie,“ hovorí.

A ak dosiaľ horekoval mládenec, odteraz nariekala ona.

Jedného večera, keď sa neborák už nemohol dívať na jej súženie, vyšiel z maštale, oprel sa o veraje dverí a zúfalo zvesil hlavu. Vtedy jedna z tých kobyliiek, čo opatrovali, vybehla z maštale a vraví mu:

„Vyskoč na mňa, ale chrptom dopredu!“

Mládenec vyskočil na kobyľku a vtom tma pred ním, tma za ním. Keď sa rozvidnelo, ocitol sa v jednej dedine, kde boli samé biele domy. Ešte aj šindle mali z bieleho dreva. Vtom jeden človek, čo si okopával utešenú záhradku pred chalupou, sa ho spytuje, kam ide.

„Na druhý svet,“ odvetil mládenec, „pohľadať Krista Pána.“

„Ja som Kristus Pán,“ vraví ten človek.

„Pane na nebi,“ hodil sa mládenec na kolená, „príď k môjmu kráľovi na hostinu.“

A rozpovedal mu všetko o svojom nešťastí.

Kristus Pán si ho vypočul a vraví:

„Prídem o štrnásť dní a vezmem so sebou aj dvanásť nemenovaných.“

Potom z vrečka kešene vybral zrnko žita a podal ho mládenkovi: „Daj ho kráľovi, nech namelie z neho toľko múky, čo bude dosť na koláče pre mňa i pre tých nemenovaných. A z tohto hrozienka,“ vybral z druhého vrečka bobuľku hrozna, „nech vyprešuje toľko vína, čo zapijeme tie koláče!“

Mládenec poďakoval, vysadol na kobyľku a tma pred ním, tma za ním. Keď sa ocitol pred mašťalou, zvitlalo sa s dievčinou a pobral sa za kráľom. Ej, ale vtedy sa už kráľ tak roztriasol od strachu, že nevedel vydať zo seba jediné slovo. Spamätal sa až na druhý deň a vtedy zavolať všetkých kováčov, aby obkuli zámok takými hrubými reťazami, že ani len vták doň nevletí.

Na štrnásty deň zjavil sa pred zámokovou mašťalou Kristus Pán aj s tými dvanástimi nemenovanými a vraví mládenkovi:

„Poď, ideme do zámku!“

„Nemôžeme,“ hovorí mládenec, „kráľ ho dal obkúť reťazami.“

Stačilo, aby sa Kristus Pán reťazí dotkol a potrhali sa, akoby to boli slamky. Potom vošiel do kráľovskej komnaty a vraví kráľovi: „Pozval si ma na hostinu, tak som tu.“

Kráľ od strachu dobreže nevpustil dušu, no spamätal sa a prikázal sluhom znášať na

stoly všelijaké jedlá od výmyslu sveta. Keď sa pod nimi už stoly prelamovali, Kristus Pán sa spytuje:

„A kde sú koláče z toho zrnka, čo som ti poslal?“

„Kriste Pane,“ zalomil kráľ rukami, „akože sa dá z jedného zrnka namlieť toľko múky, aby jej bolo na koláče?“

„A tuhľa neborák,“ ukázal Kristus Pán na mládenca, „mohol za jednu noc horu vyťať, skopať zem, žitom osiať a ráno ti priniesť koláče?“

A dodal:

„Prines mi aspoň pohár vína.“

Kráľ prikázal doniesť z pivnice to najlepšie víno, no keď sa ho Kristus Pán napil, zvrástil tvár a vraví:

„To nie je víno z môjho hrozna.“

„Ako by mohlo byť,“ vraví kráľ, „veď z tej bobuľky, čo si poslal, by z preša nevytiekla ani len kvapôčka muštu.“

„A tuhľa neborák,“ rozhneval sa Kristus Pán, ukazujúc na mládenca, „mohol za jednu noc vysušiť rybník, zaniest ho úrodnou zemou, vysadiť viničom a ráno ti priniesť za tanier hrozna?“

Nato sa obrátil k tým dvanástim nemenovaným a riekol:

„Berte si ho!“

Dvanásť čertov, lebo to boli tí dvanásť nemenovaní, sa vrhlo na kráľa, a kým sa mládenec stačil spamätať, nebolo po nich a kráľovi ani chýru, ani slychu.

O chvíľu odišiel aj Kristus Pán. No ešte predtým požehnal mládenkovi a dievčine a sľúbil im na druhom svete takú službu, o akej sa im na tomto svete ani nesníva.

*Čo povieť na to, kamaráti,
ak vám teraz ponúknem kľbko,
ktoré budeme spolu rozmotávať.
Je to zasa kľbko príbehov
zo starých gréckych báji.
Niť, ktorú z nich rozvinieme,
nás privedie k vysvetleniu,
čo je to Ariadnina niť a kedy ju
potrebujeme. Pripravení?
Môžeme začať.*

V Aténach vládol mocný kráľ Aigeus. Bol to asi dobrý vládár, keď podľa neho dostalo pomenovanie aj more. Lenže raz sa dal uniesť hnevom a dopustil sa hrozného činu, za ktorý potom trpkou pykal celý život.

V Aténach sa konali športové hry a domáci pretekári prehrávali. Porazil ich syn krétskeho kráľa Mína. Kráľ Aigeus sa s prehrou nevedel zmieriť a v rozčúlení krétskeho víťaza zabil. Trest za tento čin bol ťažký. Každých deväť rokov museli Atény poslať sedem mládencov a sedem diev na Krétu. Kráľ Minos im tam pripravil istú smrť v knoskom labyrinte. V ňom ukrýval pred svetom Minotaura, netvora s ľudským telom a býčou hlavou. Kto do jeho skrýše, do bludiska v Knosse, vstúpil, viac sa nevrátil.

Kráľ Aigeus mal syna Tesea. Bol to odvážny mladík, ktorý už vykonal nejedno hrdinské čin. Keď nastal deviaty rok, v Aténach zavládol smútok. Vtedy

sa Theseus rozhodol, že sa prihlási medzi siedmich mládencov a pokúsi sa s Minotaurom bojovať. Kráľovskému otcovi sa nepodarilo syna prehovoriť, takže nakoniec súhlasil. Požiadal však Tesea, aby pri návrate lode už z diaľky dal znamenie bielymi plachtami, že sa vracia ako víťaz.

Loď s čiernymi plachtami na znak smútku vyplávala s mláďencami a devami na Krétu. Tam ich už čakal kráľ Minos s rodinou. Uraštený, pekný mládenec hneď padol do oka nielen kráľovi, ale aj jeho dcére Ariadne. Zaľúbila sa do neho a rozhodla sa, že mu pomô-

že. V deň, keď mali mládenci a devy vkročiť do labyrintu, priniesla mu potajomky meč a kľbko nití. Theseus prikázal svojim druhom, aby sa ukryli pri vchode, a sám vykročil v ústrety Minotaurovi. Pritom rozmotával kľbko a niť nechával za sebou. Zápas s Minotaurom bol ukrutný, ale Theseus zvíťazil. Ariadnina niť ho po boji vyviedla z bludiska. Bez meškania sa všetci aj s Ariadneou rozbehli k prístavu. Kým jeho druhovia pripravili loď na plavbu, Theseus popreražal dno Minových lodí, aby ich nemohol hneď prenasledovať.

Zdalo sa, že plavba speje k šťastné-

mu koncu, no stalo sa celkom inak. Loď nakrátko zakotvila pri ostrove Naxos, bolo sa treba zásobiť vodou a oddýchnuť si. Theseus netušil, že práve tu zasiahne ruka osudu. Loď ďalej vyplávala bez Ariadne. Zariadil to tak boh Dionýsos, ktorý si potom vzal Ariadne za manželku. Theseus sa bez nej náhlil do bezpečia ku krétskym brehom a v tom chvate zabudol vymeniť čierne plachty za biele.

Na pobreží Kréty už netrpezlivo vyzeral loď svojho milovaného syna kráľ Aigeus. Keď zazrel na obzore čierne plachty, myslel si, že Theseus na Kréte zahynul. V zúfalstve sa z pobrežnej skaly vrhol do hlbokého mora, ktoré sa odvtedy volá Egejské.

Nuž, kamaráti, rozmotali sme kľbko príbehov. Postupne, krok za krokom nás Ariadnina niť priviedla k poznaniu, že s jej pomocou môžeme hľadať riešenie v každej situácii. Neznáme meníť na známe, nemožné na možné. Chcete to hneď skúsiť? Pozorne sa ešte raz začítajte a napíšte nám, ako sa volá druh lode, na ktorej sa plavil Theseus. Správne odpovedať a súťažiť o peknú knihu či sniečkarový bicykel vám pomôže aj krížovka. Vaše korešpondenčné listky čakáme na adrese: Slniečko, PO BOX 307, 810 00 Bratislava.

JAN TURAN
UFO na sídlisku

Ilustroval PETER CPIN

Básnika Jána Turana poznáte zo Slniečka a z knížiek veselých veršov pre deti. Môžete si na nich pobrusiť jazýček a navyše sa v nich zoznámite s Bumbajom, Zagágajom, Kukulienkou a Šúpolienkou, ale aj s motovidlami, chmuškami, šačkami a halabalanutami. Tie všetky potvorky na vás čakajú v knižke Keby Kubo kubom bol a v Makulienke. Jedna z knížiek pre deti, ktorú spisovateľ prebásnil z ruštiny, má pekný názov: Slniečko nám zostane. Aj k nášmu Slniečku mal Ján Turan veľmi blízko: dlhé roky bol jeho šéfredaktorom. V týchto dňoch slávi svoje 70. narodeniny a ako vidíte, stále vymýšľa nové a nové lapajské básničky. K okrúhlemu jubileu mu želáme veľa zdravia, dobrých nápadov a čo najviac slniečkových dní.

Možno v Amerike,
možno v Ázii,
ale možno iba
vo fantázii...

A možnože len tu,
kdesi nablízku,
v starom pustom dome,
v novom sídlisku.

Odbíjalo práve
pravé poludnie.
Od ľaku som takmer
spadol do studne:

Lietajúci tanier
ľahko vznesie sa
tichučko sťa anjel
popod nebesá!

A vtom som ich zazrel,
dvoj aj trojhlaví
vykúkali z plota,
krov i prhľavy!

Čo im vyšlo spod rúk,
všetko zničili,
ba **ufónske** cviky
pritom cvičili.

Zafarbené vlasy,
oči **ufónie**.
Ktosi čosi hlási
v tele **ufóne**.

Prišli sem k nám navždy,
či len na vandry?
Pozrime ich! Každý
s dierou v skafandri.

Mali nos i zuby,
mali anténky.
A hlas občas hrubý,
občas pritenký.

Boli samý debil,
samé mobily.
Pre automobily
by sa pobili.

Zneli decibely,
fóny-**ufóny**.
Že by hluchí boli
títo **ufóni**?

V pustom dome našli
staré fotelky.
Z **ufoteliek** vhupli
rovno do telky.

Poskákali steny,
ba i plafóny.
Dolu hlavou chodia
iba **ufóni**.

Zrazu priuľkali
k našej marhuli.
Ham-ham-ham a frnk-frnk
do **uformuly**.

Uformula jedna
v celej ulici.
Tí **ufóni** boli
veľkí fifíci.

Spravili ju z káry
na **ufónku**.
A tak pretekári
fičia povonku.

A ten hlavný **ufón**,
to bol **uformát!**
Na svoj veľký rozum
musel kufor mať!

Psina prenáramná,
pozor, kamera!
Vypustili na mňa
ufoxteriéra!

Ufoxteriér cerí
na mňa zubiská.
Služba na tanieri
naňho zapíska.

Ufox! K nohe, dobrý!
Ufox poslúcha.
A **UFO** sa rehlí,
chytá za bruchá.

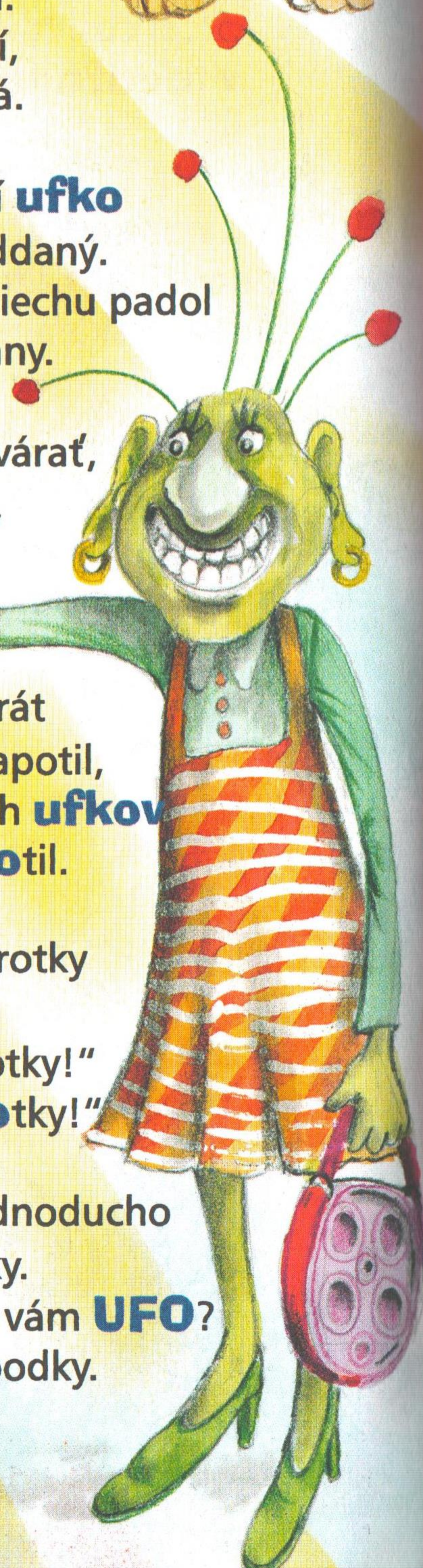
A najmenší **ufko**
bol ich poddaný.
Tam od smiechu padol
do **ufontány.**

Prestaňte už stvárať,
hviezdni rytieri,
ufotoaparát
tomu neverí!

Ufotoaparát
dnes ma zapotil,
pri výčinoch **ufkov**
som sa **ufotil.**

„Radšej podobrotky
ako pozlotky,
dedo, daj tie fotky!“
„Dám vám **ufotky!**“

Z fotiek jednoducho
boli **ufotky.**
sľúbil som vám **UFO?**
Plním do bodky.

Krížovka Slniečka

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

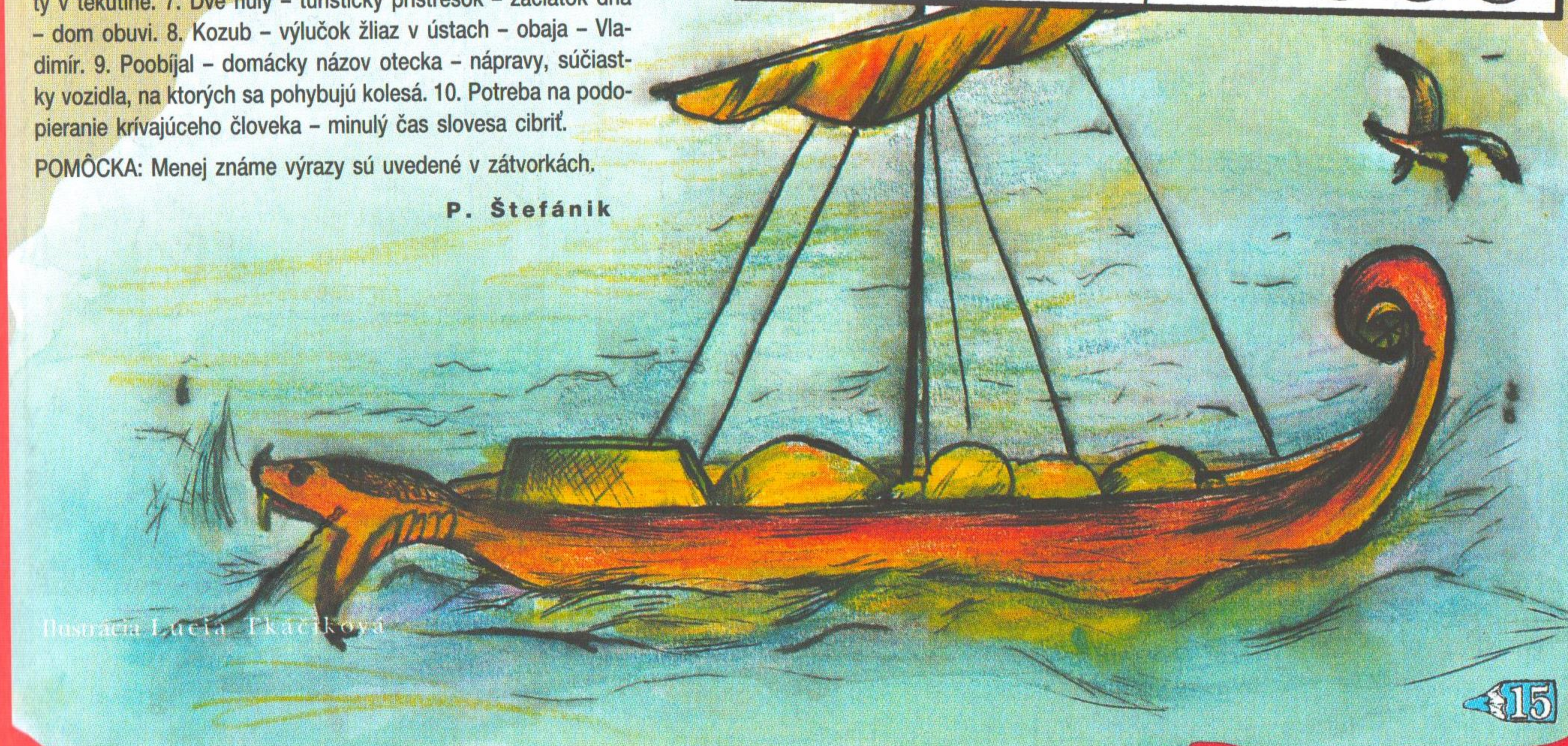
Olympská olympiáda vám v tomto čísle priniesla novú úlohu. Viete, ako sa volá typ lode, na ktorej sa plavil Teseus? Ak nie, pomôže vám krížovka. V jej tajničke vás čaká správna odpoveď. Odpoveď napíšte na korešpondenčný lístok a do 20. februára nám ju pošlite na adresu: Slniečko, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.

VODOROVNE: A. Sedadlo poľovníka (posed) – rozkazovací spôsob slovesa pokopať. B. Somár – vysoké číslo – oranie. C. Citoslovcie nakúkania – zvuk vydávaný hlasivkami človeka – minulý čas slovesa biť. D. Ladislav a Dominik – zábavka – slovenská televízna stanica v skratke – cudzie chlapčenské meno (Li). E. Nula – pradávny nástroj na hádzanie kameňov – minulý čas slovesa ťať – Cyril. F. **TAJNIČKA.** G. Včelí výrobok – smerovanie – nič po česky. H. Dievčenské meno (24. decembra) – kilogramy – spojka (ani). I. Popevok – jestvoval, žil – osobné zámeno stredného rodu – Ondrej a Bohuslav. J. Chlapčenské meno (8. júla) – športový klub – rozprávková bytosť, silák. K. Umelý obranný násy – pocit potreby jesť – približne, hádam. L. Kraj i rieka na severe Slovenska – robil lov.

ZVISLE: 1. Vrchnák – obilie na mletie (melivo). 2. Priebeh života – šupina z obalu obilia – varenie. 3. Protivník, súper – okresaný hranatý kmeň stromu – niečo balené, zvinuté do valca – Adam. 4. Názov písmena L – strukovina – skonanie – Helena a Vilma. 5. Daniel – dopravný prostriedok pohybujúci sa na kofajniciach – chlapčenské meno (31. januára) – išla. 6. Pavol – čiastka – súhrn telesných ústrojov (telo) – drobné čiastočky nečistoty v tekutine. 7. Dve nuly – turistický prístrešok – začiatok dňa – dom obuvi. 8. Kozub – výlučok žilaz v ústach – obaja – Vladimír. 9. Poobíjal – domácky názov otecka – nápravy, súčiastky vozidla, na ktorých sa pohybujú kolesá. 10. Potreba na podopieranie krivajúceho človeka – minulý čas slovesa cibriť.

POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.
P. Štefánik

A																				
B																				
C																				
D																				
E																				
F																				
G																				
H																				
I																				
J																				
K																				
L																				

POVEŠT KAČACEJ FONTÁNE

V malom bratislavskom parčíku blízko Dunaja je fontána, ktorá dostala názov Kačacia. Majster sochár v nej spodobil starú bratislavskú povesť o troch skamenených chlapcoch.

Chudobná vdova chcela skočiť do Dunaja.

Vodníkovi prišlo chudery vdovy fúto.

Doma vdova zistila, že od vodníka dostala zlaté dukáty.

Videl to akýsi lump a bežal to povedať richtárovi.

Lakomý richtár sa aj so synmi vybral k Dunaju.

Vodník richtárovi neveril že je bedárom, a nedal mu nič.

Chlapci počúvli otca a vrhli sa na vodníkove kačky.

Vodník si dunajské kačky obraňoval.

Keď ich richtárovi fagani nechceli pustiť naspäť do Dunaja, vodník vyslovil hroznú kľatbu. Daro potom bratislavský richtár volal na synov, márne sa ich dotýkal. Zo živých tvorov stali sa chladné kamenné bytosti. Len raz do roka, v noci na Veľkú noc, richtárovi synovia na chvíľu ožijú a behajú okolo fontány. Vtedy od Dunaja počuť aj akýsi žalostný kačací gagot.

Februárové sluko je falošné

Ak február muchy vymámi, marec ich podlávi

Akú zimu majú kamzíky najradšej?

▲ Keď je jasno a snečné lúče sa trblietajú na mäkuškom snehu. Keď im vietor neprefúka cez kožuch až do kostí. Keď nájdu pod snehom dosť suchej trávy, horských bylín, lišajníkov a neodrú si kopýtka na ľade. Keď môžu kamzičie mamy odpocívať v závetří a nemusia sa báť o svoje kamzičatá. O tie šanťivé, ktoré už skáču po skalách, ani o tie, ktoré ešte spia v ich brušku. Keď sa v máji zazelenajú horské lúky, privedú ich na svet. Kamzíky žijú u nás iba vo Vysokých Tatrách. Podľa posledného sčítania ich už nie je dohromady ani sto kusov. Chráňme si ich!

Nekrmte labute olovom

▲ Mám rada, keď mi v zime nad hlavou zasviští krdeľ labutí. ▲ Veľké krídla prerezávajú mrazivý vzduch a ja sa teším, že tu zostali. Posielam im SMSku bez mobilného telefónu: Dávajte si pozor na mráz! Odleťte skôr, než zamrzne celá vodná hladina. Nedôverujte veľmi ľuďom, ani tým, čo vás krmia. Preskúmajte každý kúsok prv, než ho zjete! Veľmi nebezpečné sú aj olovká, ktoré používajú rybári ako záťaž, rovnako broky poľovníkov. Chráňte svoju belostnú krásu, radi ju obdivujeme. Pozdravte aj svoje čierne kamarátky v zoologickej záhrade. U nás sú len na návšteve. Pochádzajú až z Austrálie alebo z Nového Zélandu.

Obyčajná mucha?

▲ Bezočivá a odporná, keď nám sadne na jedlo. Obratná a rýchla, keď ju chceme vyhnať, a neobyčajná, keď ju chvíľu pozorujeme. Oči má ako čierne špendlíkové hlavičky. Každé je zložené zo 4 000 jednoduchých očiek. Mucha dokáže tak rýchlo sledovať pohyb, že uletí prv, než dopadne na ňu mucholapka. Lieta dopredu, dozadu, kľučkuje a hlava sa jej nezatočí, ani keď lezie po strope. Má v nej totiž podobný prístroj, ako lietadlá, ktorý ich informuje o ich polohe. Pozor na ňu! Na jej tele sú milióny baktérií, ktoré prenášajú zárodky chorôb.

Vedeli ste, že...

- ▲ rybožravé vtáky, medzi ktoré patrí aj volavka, zhltnú rybu hlavou napred? Keby ju zhltili chvostom napred, rybie šupiny by sa im mohli v krku vzpriechiť. Preto si vtáky ulovenú rybu niekedy vyhodia a obrátia.
- ▲ žaby, ktoré žijú v studených oblastiach v najväčších zimách zamrznú? Nezahynú však, pretože sa im v tele vytvorí látka, ktorá pôsobí podobne ako nemrznúca zmes v aute. Videla som zmrznuté žaby, ktoré vyzerali ako zo skla. Keď sa oteplilo, ľad okolo žaby popraskal a roztopil sa. Po chvíli sa žabka zohrial a trochu neohrabane skočila.
- ▲ svišť vrchovský spí v zime až sedem mesiacov? Žije iba vo Vysokých Tatrách a prespí úplne strnulý v hlbokých norách.
- ▲ najväčší živočích je vráskavec obrovský? Veľryba, ktorá dorastie do dĺžky vyše 30 metrov. Na jeho chrbte by mohlo stáť v rade osem slonov.

Divá mačka...

▲ ...nie je mačka, ktorá zdvie-
▲ la. Je to divo žijúce zviera, ktoré má domov v našich lesoch. Veľmi sa podobá domácej mačke. Je však ostražitá, samotárska a vôbec nie je prítluná. Má výborný zrak i sluch a zďaleka sa človeku vyhne. Je to nočná mäsožravá šelma. Aj v tomto čase, keď si mačiaci hľadajú mačacie nevesty.

Aj stromy držia rekordy

▲ Najrýchlejšie rastie jelša
▲ lepková. Keď má 10 rokov, meria už 4 metre. Najpomalšie rastie jedovatý tis obyčajný. V tom istom veku meria iba 70 centimetrov. Po prvý raz zakvitne, vo veku dvadsiatich rokov. Zato sa dožije najvyššieho veku z našich stromov – až 2000 rokov.

Dve otázky pre volavku

Na prechádzke pri riečnych ramenách som zazrela sivú volavku. Tichučko snežilo, ale ona stála pri brehu ako trpezlivý rybár. Už zďiaľky som ju spoznala. Pripomínala mi zhrbeného sivého starčeka. Stála na vysokých nohách, hlavu mala položenú na esovito zahnutom krku. Musela som ju osloviť:

Väčšina vtákov v jeseni odletela do teplých krajov. Prečo si tu ty zostala?

Zostalo nás tu len zopár. Väčšina volaviek odletela v septembri. Ja som zostala radšej doma, aj keď mi občas škvrka v bruchu. Mám tu slobodu a nemusím sa deliť s ostatnými o potravu.

Čakáš, či sa neobjaví ryba, slimák či myš? Neoziabe ťa na nohy?

Ani nie, veď sú len samá kosť a koža. Keď mi je dlho čakať pri vode, zaletím na pole. Včera som si zapoľovala na hraboša. Keď som sýta, ľahšie znesiem zimu.

Veľa šťastia, volavka. Prajem ti, aby si sa v zdraví dočkala jari.

Barónove dobrodružstvá

Máme psa (1. časť)

Bola sobota ako každá iná, keď sa z davu na Centrálnom trhovisku ozval výkrik: „Barón ku mne!“

Všetci sa zvedavo obzreli tým smerom. Po chodníku kľučkovala veľká škatuľa od banánov. V snahe dostať sa preč narážala do všetkého, čo jej stálo v ceste. Najprv podrazila kvetinárke stolík s črepníkmi, potom nohy chlapcovi, čo predával med, a nakoniec vrazila do kopy kapusty. Kapustné hlavy sa rozkotúľali po celom trhovisku. Ľudia sa o ne potkýnali a nadávali, ale niektorí sa aj smiali a pomáhali ich nešťastnému predavačovi zbierať.

Medzitým sa škatuľa nebojácne predierala pomedzi nohy predavačov a plné tašky kupujúcich. Deti sa rozhodli upalujúcu škatuľu prenasledovať, a len čo ju dobehli, najväčší chlapec s ryšavou šticou sa na ňu odvážne vrhol. Škatuľa však bola oveľa rýchlejšia. Unikla tak rýchlo, že sa chalanisko rozpleštil na zemi ako žaba. Odrazu však nečakane zastala pri nohách akéhosi čudného starého pána.

„No vidíš, aký si poslušný,“ usmial sa starý pán a vytiahol spod škatule akési malé čudo. Malo štyri nohy, dve uši a chvost.

„Jéj, ten je krásny!“ ozval sa vtom smelý detský hlások. Povedľa starého pána sa objavilo tmavovlasé dievčatko. S očami plnými úprimného obdivu hľadelo na psíka. „Môžem si ho požičať na ruky?“ zaprosilo.

Starý pán prikývol.

„Aký je mäkučký, ako plyšiacik, a tie veľké

gombíkové očká...
a ako rozkošne
chrčí...“ nadchýnalo sa

dievčatko.

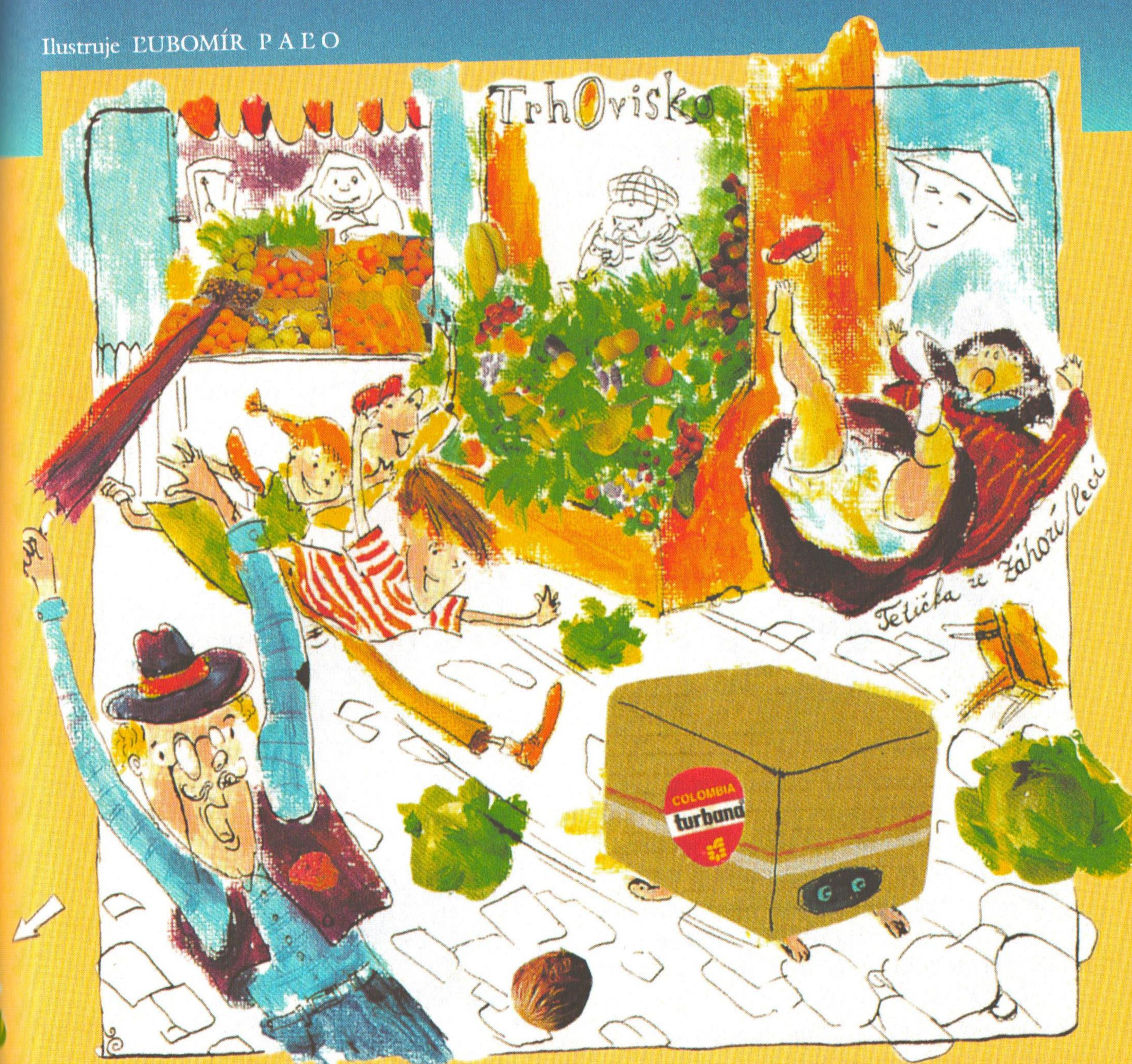
Psík sa v detskom náručí chvel blahom a slastne chrochtal.

„Prepáčte, prosím, aké má psík meno?“ nadviazalo copaté dievčatko konverzáciu spôsobne, presne tak, ako ju to učili rodičia.

„Volá sa Barón a je to mopslík. Doniesol ho môj prapraprastrýc Barón von Alfonz z Indočíny na svojom zaoceánskom parníku koncom minulého storočia. Odvtedy naša rodina chová mopslíky. Tento psík má veľmi vznešený pôvod. Je zo starej dobrej rodiny. Preto sa volá Barón.“

„Tak tu si, Ema!“

Vysokánsky pán sa práve pretlačil cez hlúčik a nazlostene si dal ruky vbok, presne tak isto ako pred chvíľkou Ema. „Hľadáme ťa s mamou po celom trhovisku! Skoro sme

ošediveli od strachu. Keby si dnes nemala narodeniny, tak ťa prehnem cez koleno!“

„Tatinko, nehnevaj sa a pozri, čo mám!“ povedalo dievčatko a zdvihlo Baróna víťazoslávne nad hlavu.

„No čo, pes...“ mykol otec plecom. Nezдалo sa, že by ho pohľad na šteňa bohvieako nadchol. Zrazu im kdesi hore nad hlavami zachrčal starý megafón: „Ehm, ehm... Oznamuje sa petročnej Eme Fajnorovej, nech sa

dostaví do hlavnej budovy Centrálného trhoviska, a to okamžite, pretože sa stratila. Konijec hlásenija.“

„Tak tu si! No, to som si mohla myslieť, že budeš pri zvieratkách. A čo to máš na rukách?! Pusti to, čo keď ťa to pohryzie!“ pani s plnou nákupnou taškou sotva lapala dych.

„Mami, tento krásny psík je mopslík Barón.“

Barón hovorí, a to je dobre. Je tvoj. Všetko najlepšie k narodeninám!“

Ema otvorila doširoka oči a od prekvapenia stratila reč. Starý pán zodvihol na pozdrav klobúk, dvakrát ťukol o zem vychádzkovou paličkou a bol preč.

„No moment!“ zaprotestoala Emina mama, neveriacco hľadiac smerom, kde sa stratil psíkov pán.

„A čo teraz?“

Emini rodičia bezradne hľadeli na rozšateného psíka, ktorý vyskakoval v náručí ich jedinej dcéry a celkom bez zábran jej obližoval nos. No toto rodičia nečakali! „Ja sa z toho zbláznim!“ povedala mama a chytila sa za hlavu. „Čo sa už v tejto rodine robí!“ zaúpela nešťastne.

„No nič, máme psa,“ povedala Ema šťastne a so psíkom v náručí vykročila k domu.

„Mop... čo?“

„Mopslík. To je taká rasa.“

„Ale je to pes, nie? Určite hryzie. Ihneď ho pustil!“ zvýšila mama hlas a výstražne roztvorila oči dokorán, ako to robí vždy, keď toho už má naozaj dosť.

„Pozri, aký je krásny...“ nevzdávala sa Ema a znelo to dosť presvedčivo.

„Je úžasná, keď sa ma zastáva,“ uznanlivo prehodil Barón na Eminu adresu a obližol jej ruku.

Natešené dievčatko ho od prekvapenia takmer pustilo rovno na zem a neveriacco vytreštilo hnedé okálie.

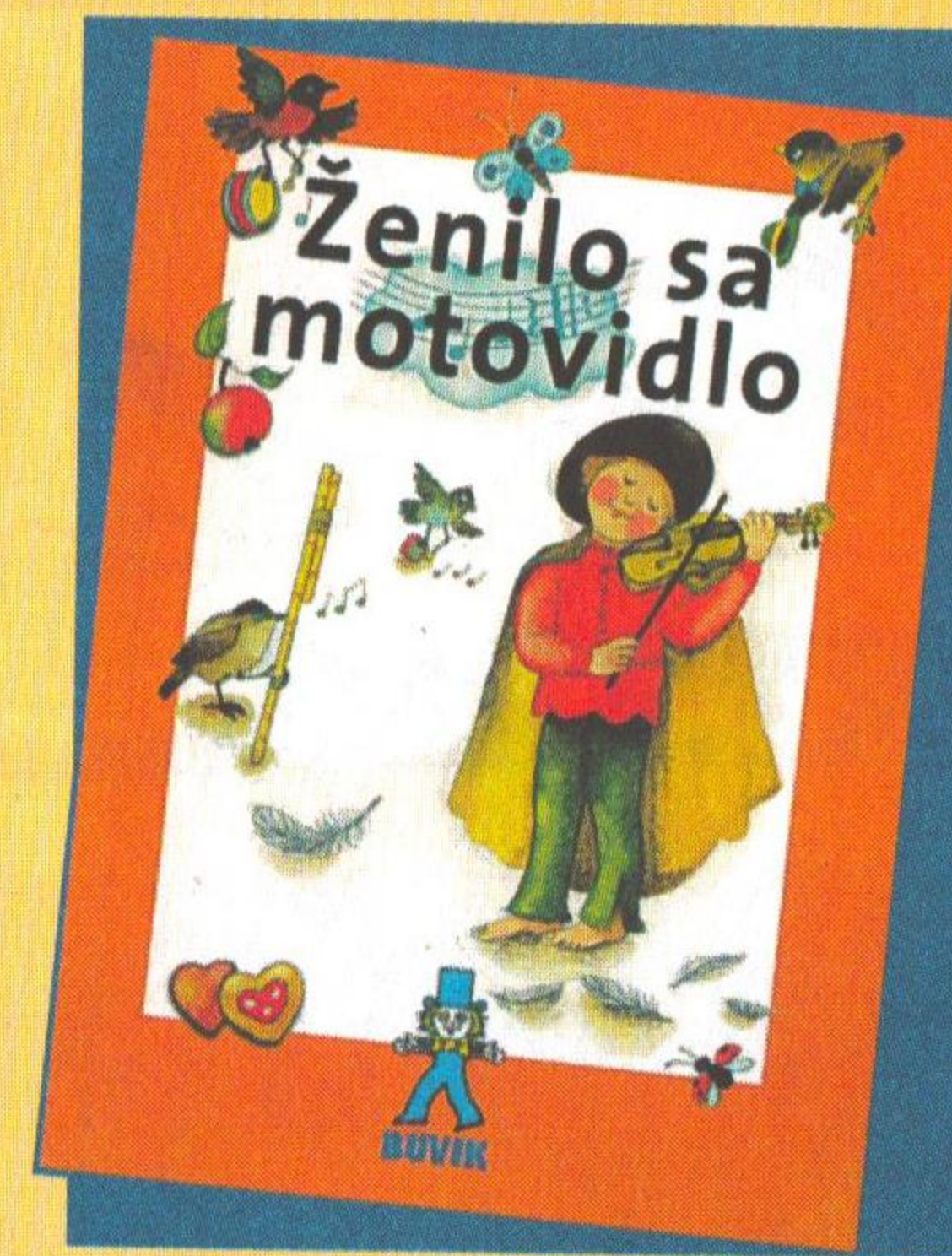
„On... on... povedal, že som úžasná!“

„No a...“ vybafla šteňa a otrávene zívlo, „si nevidela hovoriaceho psa?“

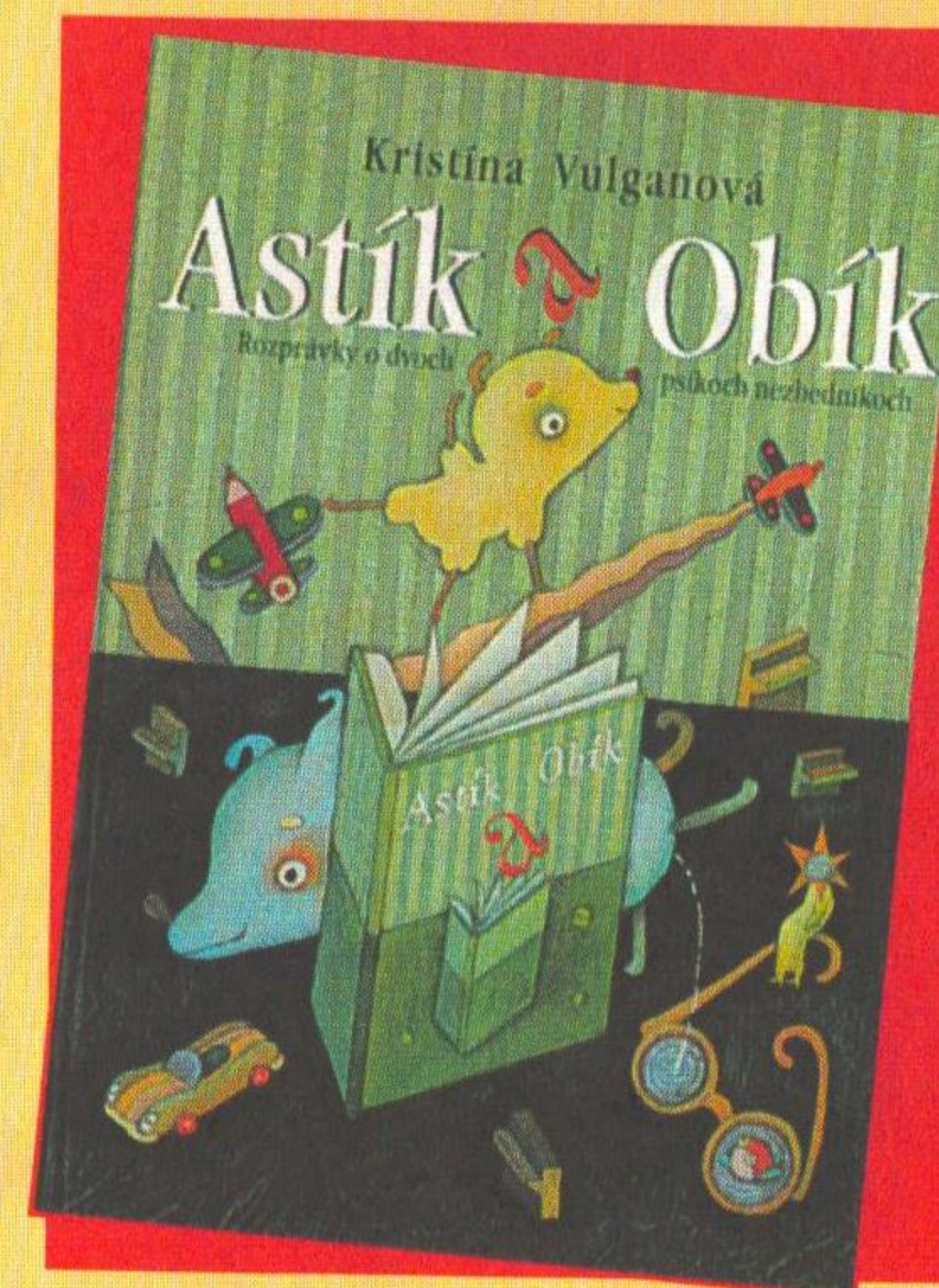
„Ema, zdá sa, že rozumieš všetkému, čo

Tí z vás, ktorí poznáte knižku *Spievanky a hádanky*, sa isto potešíte, keď vám povieme, že z vydavateľstva **BUVIK** sa vybrala do sveta jej mladšia sestrička *Ženilo sa Motovidlo*. S veselými obrázkami Ľuby Končekovej - Veselej sa s vami roztancuje nielen motovidlo, ale aj vtáčiky, zvieratká a všetky deti, ktoré majú rady pekné pesničky.

Košické vydavateľstvo **Kristína Rybárová**, Agentúra **K** pripravilo pre deti *Rozprávky o dvoch psíkoch nezbedníkoch*. Tí psíkovia, vlastne ešte šteniatka, sa volajú **Astík** a **Obík** a podľa nich sa volá aj celá knižka. Napísala ju **Kristína Vulganová** a krásne obrázky do nej nakreslil **Vlado Král**. Bratislavské deti si knižku môžu zakúpiť v knižnici **Ružinov** na **Tomášikovej ul. 25** a v ďalších pobočkách ružinovskej knižnice na **Bachovej 7**, **Miletičovej 47**, **Zimnej 1** a **Na úvrati 52**.

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ.

Vydáva Literárne informačné centrum, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava

Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava Telefón 02/529 64 567

Šéfredaktor **ONDREJ SLIACKY**
Zástupkyňa šéfredaktora **Lubica Kepštová**
Grafická a výtvarná úprava **Viera Fabianová**

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany.

Rozširuje firma **ARES**, spol. s r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 02/43 41 46 65 a **MEDIAPRINT-KAPA PRESSEGROSSO**, a. s., Bratislava

Objednávky do zahraničia vybavuje PrNS, a. s., vývoz tlače, Košická 1, 813 80 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 13,50 Sk, ročné predplatné 135 Sk.

Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslil **Ján Lengyel**

Slniečko zo Zliechova

Milanko, Lacko a Angelika Kubalovci zo Zliechova nám poslali svoje vlastnoručne zošité, vymalované Slniečko. Spolu majú osem rokov. Ich časopis sa nám páčil, a preto vám z neho prinášame nasledujúcu rozprávku:

Na hnedom koberci leží šnúrka. Šnúrka je celá biela a sama sa vyvliekla z topánky, ktorú nosila Katka. Chodila v nej, skackala, utekala do školy. Ale dnes do školy nemôže. Šnúrka sa zrazu stratila, a bolo to, akoby ochorela celá topánka.

Zuzka šnúrku hľadala všade, ale nikde jej nebolo. Asi ju psík odniesol do záhrady. A naozaj. Šnúrka sa váľa v blate pod stromom. Zbadal ju tam papagáj Pepo. Zatrepotal farebnými krídlami a vyletel von oblokom. Zakrúžil nad zablatenou šnúrkou a zvedavo si ju obzeral. Potom ju chytil do zobáčka, ťahal, potáhoval, až sa mu šnúrka omotala okolo zobáčka. Takto ho našla v záhrade Katka. Zobrala vtáčika do rúk, pobozkala ho na drobnú hlavičku so žltým chocholčekom a zašepkala:

„Ďakujem ti, Pepko, že si mi pomohol pohľadať šnúrku z mojej topánky.“

Odmotala šnúrku z Pepkovho zobáčka, pekne si ju vyprala a navliekla do topánky. A teraz rýchlo do školy!

Poviem te

O PEKNEJ KNIŽKE...

Básnických kníh pre deti Je ako vzácneho šafranu. Najmä kníh, po ktorých Je tak pekne na duši. Jednou z nich Je **KOMÍNOVÝ PANÁČIK**.

Jej autorka napísala svoju prvú básničku už ako platačka.

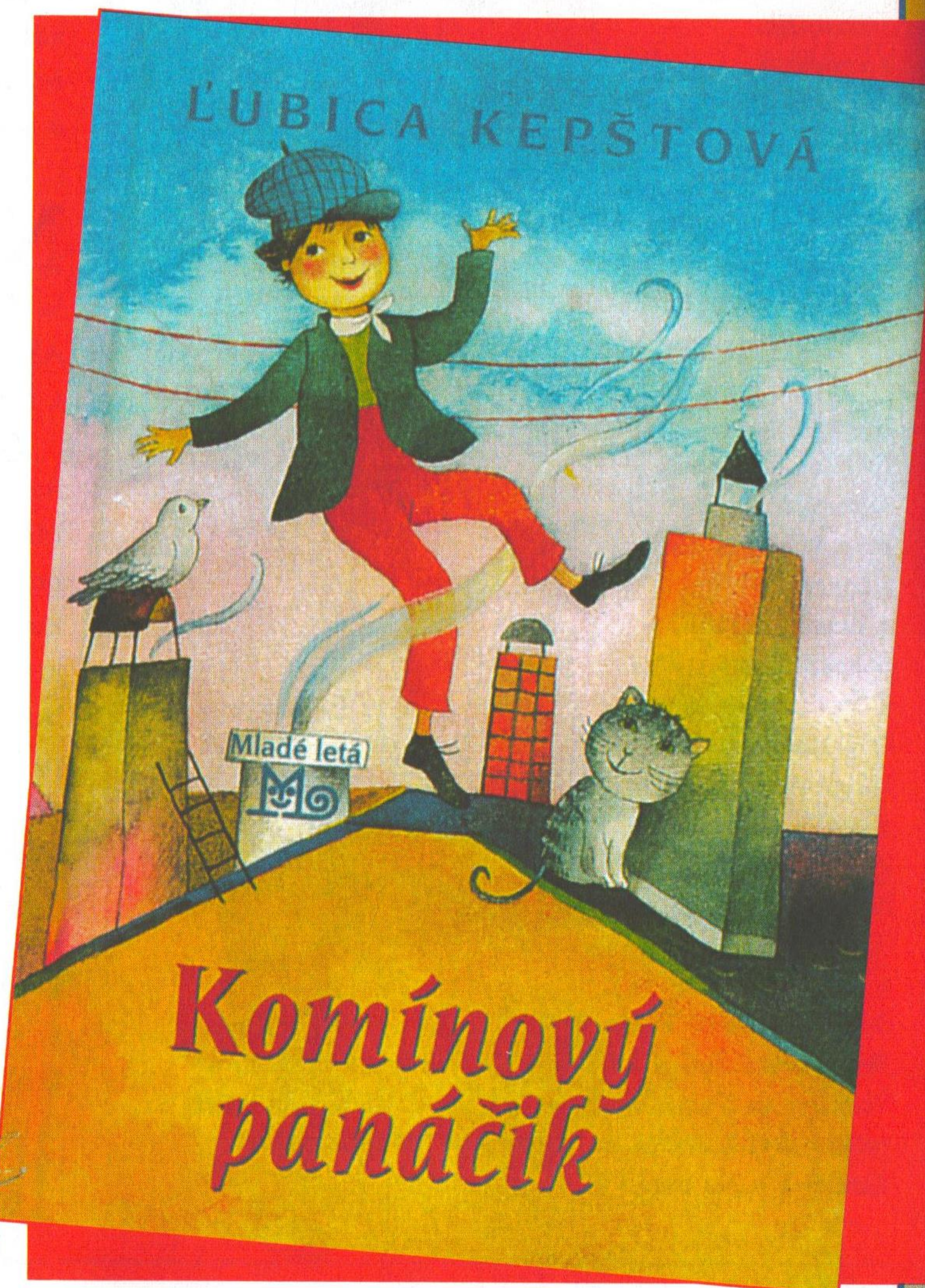
Bola o spolužiakovi, ktorý sa Jej páčil.

Básnička bola taká pekná, že Ju uverejnili časopis... Ktorý to bol, to sa dozviete z našej doplňovačky.

Ak nám to napíšete na korešpondenčnom lístku, platí z vás dostanú Komínového panáčka s autorkiným venovaním.

DOPLŇOVAČKA

			1		
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

1. Vzácnejšia než zlato
2. Ovocný strom
3. Usušená tráva
4. Strom s jedovatým ihličím
5. Bohyňa jarí
6. Domáci vták
7. Reťaze
8. Obydlie

